

TIBBIYOT TEXNIKUMLARIDA PSIXOLOGIK XIZMATNING O'ZIGA XOS JIHATLARI

M. X. Ibodov

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi
99 - 379 - 05 - 27 murodibodov582738210@gmail.com

N. S. Qulsoatova

Termiz Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi
99 – 893 – 28 -98

Psixolog bemorga qiyin tashxisdan omon qolishga, kasallik talab qiladigan yangi turmush tarziga moslashishga, kasal yoki nogiron shaxs sifatida yangi odamda o'zini o'zi etarli darajada hurmat qilishni, dunyoga optimistik qarashni shakllantirishga yordam berishi kerakligi va psixologning asosiy maqsadi bemorning ruhiy va somatik salomatligini saqlash va tiklash hisoblanadi. Bemorlarga malakali to'liq yordam ko'rsatish faqat tibbiy yordam bilan cheklanib qolmaydi. Qiyinchilikni boshdan kechirayotgan odam davolanishning barcha bosqichlarida psixologik yordamga muhtoj. Sog'liqni saqlash tizimida psixologning vazifalari juda keng va ahamiyatlidir. Psixolog bemorga qiyin tashxisdan omon qolishga, kasallik talab qiladigan yangi turmush tarziga moslashishga, kasal yoki nogiron shaxs sifatida yangi odamda o'zini o'zi yetarli darajada hurmat qilishni, dunyoga optimistik qarashni shakllantirishga yordam berishi kerak. Bundan tashqari, psixolog bemorga kasallik davrida paydo bo'lgan shaxsiyatning salbiy xususiyatlarini tuzatishga, gipoxondriya hodisalarini yengishga yordam beradi. Psixolog tibbiyot xodimlariga davolanishning turli bosqichlarida va muayyan tibbiy muolajalar paytida yordam berishi mumkin - bemorni murakkab diagnostika tekshiruvlari, operatsiyalari, fizioterapiya muolajalariga psixologik tayyorlaydi, qo'rquv, tushkunlik, tajovuzkorlik va asabiylikni yengishga yordam beradi. O'z kasbiy faoliyatida katta psixologik stress, salbiy stress va ruhiy zo'riqishlarni boshdan kechirayotgan tibbiyot xodimlari bilan bevosita ishlashda ham psixologning o'rni katta. Shunday qilib, psixolog psixosomatika, psixogigiena, psixoprofilaktika, patopsixologiya masalalarini hal qilishi mumkin. Shularni inobatga olgan holda barcha sog'liqni saqlash muassasalarida tibbiyot xodimlari va oliy kasbiy ma'lumotga ega mutaxassislarning lavozim nomenklaturasiga tibbiy psixolog lavozimi kiritilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi. Sog'liqni saqlash tizimida psixologik xizmat hozirda endi tashkil etilmoqda, chunki tegishli qonunchilik bazasi ishlab chiqilmagan. Tibbiyot muassasalarida psixologik profil bo'yicha mutaxassislarga ehtiyoj katta bo'lishiga qaramay, xodimlar ro'yxatida tegishli stavkalar mavjud emas, psixologlar uchun ish o'rinlari yaratilmagan. Shu sababli, hozirgi vaqtda psixologlar asosan yirik, yaxshi moliyalashtirilgan sog'liqni saqlash

muassasalarida, shuningdek psixiatrik tibbiyot muassasalarida. Tibbiy muassasadagi psixologning asosiy vazifasi tibbiy xodimlarni g'ayrioddiy vazifalardan ozod qilish, bemorlarni davolash, tibbiy yordam uchun to'g'ridan-to'g'ri vaqtni ko'paytirishdir. Umumiy poliklinikalarda, bolalar poliklinikalarida, nevropsikiyatrik va narkologik dispanserlarda, shifoxonalarda, shoshilinch tibbiy yordam markazlarida tibbiy-psixologik kabinetlar, shuningdek, tibbiy-psixologik reabilitatsiya bo'yicha maxsus bo'limlar tashkil etilishi maqsadga muvofiq bo'lardi. Hozirgi vaqtda mehribonlik uylari, bolalar sanatoriylari, bolalar poliklinikalari, poliklinikalar, kasalxonalarda pedagogik xodimlar o'rtasida shtat jadvaliga o'qituvchi-psixolog lavozimi kiritilgan. Psixologning sog'liqni saqlash sohasidagi faoliyatining asosiy maqsadi bemorning ruhiy va somatik salomatligini saqlash va tiklashdir. Bemorlarni reabilitatsiya qilish deganda farmakobiologik vositalarni, davolash va terapiyaning psixosotsyal usullarini, ijtimoiy muhitni moslashtirish va tashqi sharoitlarni optimallashtirishni o'z ichiga olgan keng tizim tushuniladi, doimiy surunkali og'riqning oldini olish va kamaytirishga va og'riqni tiklashga qaratilgan o'zaro bog'liqlik. Reabilitatsiya ishlarida ishtirok etuvchi psixolog bemorning shaxsiyatini, buzilishning tuzilishini va kompensatsiya mexanizmini tekshiradi, davolash guruhidagi bemor va oilaning umumiy va munosabatlarini o'rganadi, terapevtik bo'lmagan muhitda psixologik omillarni baholaydi. Psixiatr va psixoterapevt, davolovchi shifokor terapiya olib boradi, atrof-muhitga va zaruriy davolanishga ta'sir qilish imkoniyatini beradi, tibbiy, moslashuv, psixoterapevtik va psixotuzatish ishlarini amalga oshirishda bevosita ishtirok etadi. Tibbiy psixolog psixo-nevrologik dispanserda, nevrozlar va psixosomatik kasalliklar klinikasida, narkologiyada va umumiy somatik sog'liqni saqlash muassasalarida bemorlarni psixokorreksiya va reabilitatsiya qilish vazifalarini bir xil darajada muvaffaqiyatli bajarishi mumkin. Tibbiy psixologning asosiy ish shakllari individual va guruhli psixokorreksiya va psixoterapiya hisoblanadi. Hozirgi vaqtda integrativ psixologiya va psixoterapiya va somatik tibbiyot tobora ortib bormoqda. Bu yerda ta'sir qilish obykti birinchi navbatda psixosomatik kasalliklardir. Bularning barchasi gipertoniya, ishemik kasallik, yallig'lanish kasalliklari, dermatit, bronxial astma. Psixoterapiya va psixokorreksiya usullari yordamida birgalikda va psixopatologik kasalliklarni - tashvish, asteniya, depressiya, gipoxondriya, shuningdek, neyrovegetativ va neyrosomatik funktsional-dinamik buzilishlarni (yurakqon tomir, nafas olish, oshqozon-ichak va boshqa tizimlar) davolash mumkin. Psixosomatik bemorlar bilan shaxsga yo'naltirilgan guruh psixoterapiyasining samaradorligi qayd etilgan. Psixoterapevtik ta'sir ham onkologik bemorlar uchun juda zarur. Maxsus adabiyotlarda onkologik klinikada guruh ishi tajribasi tasvirlangan. Bemorlar va oilalar uchun qo'llab-quvvatlash guruhi, erta psixoterapevtik yordam saraton

kasalligiga psixologik va psixopatologik reaksiyalarni jiddiy va qo'llab-quvvatlanmaydigan tuzatish xavfini sezilarli darajada kamaytirishi mumkin. Onkologiya klinikasidagi tibbiy psixologning yana bir muhim vazifasi saraton kasalligi bilan og'rigan bemorlar bilan ishlashda yuzaga keladigan salbiy hissiy holatni (stress, tashvish, tashvish) tuzatish uchun xodimlar - shifokorlar, hamshiralar bilan ishlashdir.

Xulosa o'rnida sifatida shuni ta'kidlash kerakki, ikkinchi guruh bemorlarida somatik klinikada bemorni kompleks davolash tizimiga psixokorreksiya va psixoterapiyani kiritish shaxsiyatga yo'naltirilgan va simptomatik psixoterapiya o'rtasidagi to'g'ri muvozanatga ega bo'ladi. Mamlakatimizda sog'liqni saqlash tizimini, ayniqsa keyingi yillarda zamonaviy talablar asosida tashkil etish, tibbiy xizmat ko'rsatish madaniyatini sifat jihatdan yangi pog'onaga ko'tarish, aholi salomatligi, jumladan, ruhiy salomatligini muhofaza qilishni yaxshilash bo'yicha keng qamrovli chora-tadbirlar amalga oshirilayotgani quvonarli holat. Tibbiyot muassasalarida psixologik profil bo'yicha mutaxassislariga ehtiyoj katta bo'lishiga qaramay, xodimlar ro'yxatida tegishli stavkalar mavjud emas, psixologlar uchun ish o'rinlari yaratilmagan agar yaratilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi. Respublikamizning turli hududlarida joylashgan tibbiyot muassasalarida shu qatori respublikamizning chekka-chekka hududlarida joylashgan barcha tibbiyot muassasalarida psixolog xizmatini tashkil qilish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Блейхер В.М., Боков С.Н. О психологическом образовании врачей // Психологический журнал. 1997. Т. 18. № 3. С. 173-175.
2. Завьялов А.В., Плотников В.В. О путях вовлечения психологии в практическую медицину // Психологический журнал. 1996. Т. 17, № 4. С. 126-133.
3. Динисова Т.Н. о работе медицинского психолога в учреждениях здравоохранения: Методические рекомендации. – СПб, 2014. –28 с. http://spbpo.ru/info.php?ID=1_5_21
4. Sulaymonovna, M. F. (2023). Psychological Features of Formation of Professional Ecological Culture in Students of Higher Educational Institutions. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 2(1), 5-8. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/jiphr/article/view/521>
5. Mamirova Feruza Sulaymonovna (2023). STUDY AND SIGNIFICANCE OF YOUTH DEPENDENCE ON SOCIAL NETWORKS. Talqin va tadqiqotlar ilmiyuslubiy jurnali, 1 (17), 205-212.
6. Бекмиров, Т. Р. (2021). Формирование эмоциональная устойчивость

личности. Интернаука, (1-2), 26-27.

7. Bekmirov, T. R. (2020). Psychological features of adaptation and integration of children with developmental disabilities. Pedagogy and psychology in the modern world: theoretical and practical research, 125-129.

8. Бекмиров, Т. Р. (2022). ПОНЯТИЯ НЕВРОЗА В ПСИХОЛОГИИ И ИХ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(3), 90-93.

9. Нарметова, Ю. (2020). Организация психологической помощи в кардиологических заболеваниях. Scienceweb academic papers collection.

10. Нарметова, Ю. (2016). Организация психологической службы у больных с хронической почечной недостаточностью. Scienceweb academic papers collection.

11. Нарметова, Ю. (2019). СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.

12. Мелибаева, Р. Н. (2022). КЛИНИК АМАЛИЁТДА КОГНИТИВ ФУНКЦИЯЛАР ВА УЛАРНИНГ БУЗИЛИШЛАРИ ПСИХОДИАГНОСТИКАСИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 4-2), 928-932.

13. Мелибаева, Р., Абдиназарова, И. (2020). Тиббий психодиагностика: муаммо, мулоҳаза ва ечимлар